

UDDRAG
AF
MEDICINALBERETNING
FOR
THISTED AMT 1916
VED
AMTSLÆGE BARTSCH

1880

RECEIVED

NOV 10 1880

LIBRARY

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

I. TABELLARISKE OVERSIGTER.

Tabel over Folketal, levendefødte, døde og dødfødte.

	Folketal	Levendefødte		Døde		Dødfødte	
		Antal	$\frac{0}{00}$ af Folketal	Antal	$\frac{0}{00}$ af Folketal	Antal	$\frac{0}{00}$ af Fødslen
Købstæderne.							
Thisted	6,946	161	23	129	18	3	18
Nykøbing	7,913	217	28	150	19	9	41
Tilsammen . . .	14,859	378	25	279	19	12	32
Landet.							
Thisted Kreds	27,009	663	24	354	12	14	21
Thy -	19,564	515	27	290	14	15	27
Morsø -	17,698	467	26	240	13	17	27
Landet tilsammen . . .	64,271	1645	26	884	14	46	26
Hele Amtslægekredsen . .	79,130	2023	25	1163	14	58	27

Oversigt over Dødsfaldene (excl. dødfødte) paa Aarets Maaneder.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele Aaret
Købstæderne.													
Thisted	6	15	11	12	17	14	10	9	3	11	13	8	129
Nykøbing	7	11	15	16	13	20	7	15	10	12	10	14	150
Tilsammen . . .	13	26	26	28	30	34	17	24	13	23	23	22	279
Landet.													
Thisted Kreds	21	31	27	44	39	20	28	35	19	30	23	37	354
Thy -	19	24	25	22	26	37	22	20	17	20	25	33	290
Morsø -	16	21	29	18	24	19	19	10	15	17	18	34	240
Landet tilsammen . . .	56	76	81	84	89	76	69	65	51	67	66	104	884
Tils. i Amtslægekredsen	69	102	107	112	119	110	86	89	64	90	89	126	1163

I Tabellerne er benyttet Angivelserne fra Statistiske Meddelelser 1916 af den **hjemmehørende Befolkning**.

Oversigt over Dødsattester, udstedt af Ligsynsmænd.

Lægekreds	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele Aaret
Thisted	16	26	17	29	24	14	20	16	16	18	12	24	232
Thy	9	14	17	18	14	23	13	12	7	9	15	14	165
Mors	13	19	24	11	21	16	14	8	12	11	15	26	190
Hele Amtet	38	59	58	58	59	53	47	36	35	38	42	64	587

Det samlede Antal Dødsfald i Amtets Landkredse var 884. Altsaa er 65 % af Dødsattesterne paa Landet udstedt af Ligsynsmænd.

Oversigt over Antallet af de i 1916 ved offentlig Vaccination vaccinerede.

	Antal
a. Købstæderne.	
Thisted	108
Nykøbing	147
Tilsammen . . .	255
b. Landkredsene.	
Thisted	586
Thy	340
Mors	347
Tilsammen . . .	1273
Hele Amtet	1528

Oversigt over medicolegale Ligsyn og Obduktioner.

	Antal af medicolegale Ligsyn			Antal af Obduktioner		
	Mænd	Kvinder	Tils.	Mænd	Kvinder	Tils.
a. Købstæderne.						
Thisted	1	1	2	"	"	"
Nykøbing	4	1	5	"	"	"
Tilsammen . . .	5	2	7	"	"	"
b. Landkredsene.						
Thisted	11	2	13	"	"	"
Thy	15	5	20	1	"	1
Mors	3	6	9	"	"	"
Tilsammen . . .	29	13	42	1	"	1
Hele Amtet	34	15	49	1	"	1

Oversigt over Antallet af
¹⁾ Beretninger om
 Tilfælde af Tuberkulose i Lunger eller
 Strubehoved.

²⁾ Anmeldelser af
 Dødsfald af do. uden
 Sygeanmeldelse.

	Mænd	Kvinder	Ialt		Mænd	Kvinder	Ialt
Købstæderne.							
Thisted	2	9	11		"	"	"
Nykøbing	15	1	16		"	"	"
Tilsammen . . .	17	10	27		1	"	1
Landkredsene.							
Thisted	11	16	27		4	3	7
Thy	10	13	23		"	"	"
Mors	14	26	40		"	"	"
Tilsammen . . .	35	55	90		4	4	8
Hele Amtet	52	65	117		5	4	9

Oversigt over anmeldte Dødsfald af Lungetuberkulose (paa blaa Blanket).

	Mænd	Kvinder	Ialt
Købstæder.			
Thisted	3	10	13
Nykøbing	4	6	10
Tilsammen . . .	7	16	23
Landkredse.			
Thisted	11	10	21
Thy	4	16	20
Mors	9	16	25
Tilsammen . . .	24	42	62
Hele Amtet	31	52	85

Tabel over levendefødte og døde i Aaret 1916, ordnede efter Køn
 (efter Kredslægenes Indberetninger).

	Levendefødte			Døde		
	Mænd	Kvinder	Ialt	Mænd	Kvinder	Ialt
Thisted	82	79	161	68	61	129
Nykøbing	122	95	217	73	77	150
Samtlige Landsogne	861	784	1645	436	448	884
Hele Amtet	1065	958	2023	577	586	1163

Tabel over Dødsaaarsagerne i Aaret 1916
for Thisted Købstad i Thisted Lægekreds.

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
				M.	K.	M.	K.	
1. Kopper	"	"	"	"	"	"	"	"
2. Blodgang	"	"	"	"	"	"	"	"
3. Tyfus	"	"	"	1	"	"	"	1 (1)
4. Difteritis	"	"	"	"	"	"	"	"
5. Strubehoste	"	1	"	"	"	"	"	1 (1)
6. Skarlagensfeber	"	1	"	"	"	"	"	1 (1)
7. Mæslinger	"	"	"	"	"	"	"	"
8. Kighoste	5	4	"	"	"	"	"	9
9. Barselfeber	"	"	"	"	"	"	"	"
10. Rosen	"	"	"	"	"	"	"	"
11. Gigtfeber	"	"	"	"	"	"	"	"
12. Lungebetændelse	"	1	1	3	1	5	2	13 (2)
13. Katarrhalsk Lungebetændelse	2	2	"	1	"	3	"	8
14. Kolerine	"	"	2	1	1	"	"	4
15. Andre Farsoter	"	"	3	8	11	1	1	24 (8)
16. Tuberkulose	"	"	"	2	4	7	"	13 (2)
17. Kræft	"	"	"	"	"	"	"	"
18. Syfilis	"	"	"	1	"	"	"	1
19. Alkoholisme	1	"	"	2	1	1	"	5 (1)
20. Andre konstitutionelle Sygdomme	1	"	"	"	"	"	"	1
21. Krampe	"	1	"	1	2	"	3	7
22. Hjerneblødning	"	"	"	1	4	3	2	10 (2)
23. Andre Sygdomme i Hjerne- og Rygmarv	2	"	"	"	"	1	"	3
24. Hjertesygdom	"	"	"	"	"	"	"	"
25. Lungehindebetændelse	"	1	"	"	"	"	"	1
26. Andre Brystsygdomme	"	"	"	1	6	1	"	8
27. Bughindebetændelse	"	"	"	"	"	"	"	1
28. Nyrebetændelse	"	"	"	"	"	"	"	1
29. Andre Underlivssygdomme	1	"	"	"	"	"	"	1
30. Sygdomme i Lemmerne	"	"	"	"	"	"	"	1
31. Selvmord	1	"	"	"	"	"	"	1
32. Ulykkestilfælde	1	"	"	"	"	"	"	2 (1)
33. Dannelsesfejl	1	"	"	"	"	"	"	1
34. Børnetæring	2	"	"	"	"	6	3	9 (1)
35. Alderdomssvaghed	"	1	"	"	"	"	"	2
36. Ingen Dødsaaarsag angivet	"	"	"	"	"	"	"	"
Tilsammen	17	12	6	23	32	28	11	129 (20)

Deraf døde uden Lægebehandling 4 Mænd og 3 Kvinder. Tilsammen 7.
Dødfødte: 2 af Mandkøn, 1 af Kvindekøn. Tilsammen 3.

Tabel over Dødsaaarsagerne i Aaret 1916
for Nykøbing Købstad i Morsø Lægekreds.

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
				M.	Kv.	M.	Kv.	
1. Kopper	"	"	"	"	"	"	"	"
2. Blodgang	"	"	"	"	"	"	"	"
3. Tyfus	"	"	"	"	"	"	"	1 (1)
4. Difteritis	"	"	1	"	"	"	"	3 (2)
5. Strubehoste	"	3	"	"	"	"	"	"
6. Skarlagensfeber	"	"	"	"	"	"	"	"
7. Mæslinger	"	"	"	"	"	"	"	9
8. Kighoste	7	2	"	"	"	"	"	"
9. Barselfeber	"	"	"	"	"	"	"	"
10. Rosen	"	"	"	"	"	"	"	2
11. Gigtfeber	"	"	"	"	1	"	1	4 (1)
12. Lungebetændelse	1	1	"	1	1	3	1	13
13. Katarrhalsk Lungebetændelse	5	3	"	"	1	3	"	4
14. Kolerine	2	2	"	"	"	"	"	3
15. Andre Farsoter	1	"	"	"	2	"	"	13 (3)
16. Tuberkulose	1	3	"	5	3	1	3	6
17. Kræft	"	"	"	2	"	"	"	3
18. Syfilis	"	"	"	2	"	1	"	2 (1)
19. Alkoholisme	"	"	"	2	"	"	"	1
20. Andre konstitutionelle Sygdomme	"	1	"	1	"	"	"	5
21. Krampe	1	"	"	"	1	"	2	6 (2)
22. Hjerneblødning	"	"	"	2	1	"	"	13 (1)
23. Andre Sygdomme i Hjerne og Rygmarv	"	1	"	2	2	5	3	3 (1)
24. Hjertesygdom	1	"	"	2	2	1	1	1 (1)
25. Lungehindebetændelse	"	"	"	"	1	1	"	2
26. Andre Brystsygdomme	"	"	"	"	1	1	"	10
27. Bughindebetændelse	"	"	"	"	1	1	"	1
28. Nyrebetændelse	"	"	"	1	2	1	1	7
29. Andre Underlivssygdomme	5	"	1	"	"	"	"	3
30. Sygdomme i Lemmerne	"	"	"	"	"	"	"	11
31. Selvmord	"	"	"	1	1	"	1	21 (1)
32. Ulykkestilfælde	1	2	1	1	1	"	"	3
33. Dannelsesfejl	3	"	"	"	"	"	"	11
34. Børnetæring	11	"	"	"	"	8	13	21 (1)
35. Alderdomssvaghed	"	"	"	"	1	"	"	3
36. Ingen Dødsaaarsag angivet	1	"	"	1	1	"	"	"
Tilsammen . . .	40	18	3	21	19	22	27	150 (13)

Deraf døde uden Lægebehandling 5 Mænd og 2 Kvinder. Tilsammen 7.
Dødfødte: 4 af Mandkøn og 5 af Kvindekøn. Tilsammen 9.

Skematisk Sygeliste for Aaret 1916 for Købstæderne i Thisted Amtslægekreds.
Folkemængden var ved sidste Folketælling i Aaret 1916 14,576 (kalkuleret for Beretningsaaret 14,859).

	De Syges Alder												Sum	Det foreg. Aars Sum
	Hele Aaret	0-15 Aar					15-65 Aar		Over 65 Aar					
		0-1 Aar	1-5 Aar	5-15 Aar	M.	Kv.	M.	Kv.						
1. Tyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	
2. Smitte Hæmmer - Rygmærsket.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	25	27	
3. Difteritis	4	4	10	9	10	1	5	"	"	"	"	62	96	
4. Skarlagenfeber	10	4	16	18	38	3	3	1	"	"	"	3	392	
5. Mæslinger	"	"	"	2	"	"	"	"	"	"	"	8	2	
6. Kighoste	12	20	24	68	195	111	6	6	1	6	2	380	18	
7. Faarsygge	1	1	1	1	"	1	2	1	"	2	5	16	17	
8. Rosen	"	1	2	"	"	"	"	1	"	"	"	1	1	
9. Barselfeber	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
10. Stivkrampe hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
11. Blæresygge hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
12. Koldfeber	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	
13. Gigtfeber a. l. Anfald. b. Gentagne Anfald	"	2	1	3	6	1	9	6	"	"	1	17	21	
14. Lungebetændelse	1	3	6	4	11	9	3	8	4	4	7	64	38	
15. Lungebetændelse	4	5	1	"	9	1	22	1	4	1	1	13	21	
16. Lungeduberkulose	1	3	60	46	91	66	52	163	55	64	64	726	21	
17. Bronchitis	52	55	14	13	21	18	4	11	7	11	6	161	134	
18. Kataraktisk Lungebetændelse	17	10	45	42	18	6	3	32	126	146	18	358	286	
19. Influenza	11	15	37	19	25	38	19	14	71	80	3	342	420	
20. Halsbetændelse	48	32	37	19	13	18	18	20	29	6	11	187	249	
21. Kolertine	18	11	19	15	13	18	17	10	12	23	6	7	7	
22. Gulsot	"	3	3	"	1	"	"	"	"	"	"	2	"	
23. Røde Hunde	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
24. Andre Sygdomme	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Sum	174	173	235	157	275	213	158	202	121	107	92	469	2376	
25. Dryppest	"	1	2	"	2	1	1	4	2	1	2	16	16	
26. Venetisk Saar	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2	2	
27. Syfilis, erhvervet ved Samleje	"	"	1	"	1	"	2	1	"	"	1	6	6	
28. Syfilis, erhvervet ved tilf. Samleje	"	"	2	"	1	"	"	"	"	1	3	3	3	
29. Syfilis, medfødt	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
30. Fnat	"	5	6	13	8	12	7	5	7	9	3	88	88	
31. Delirium	1	"	"	"	"	"	1	"	"	1	"	3	3	

Skematisk Sygeliste for Aaret 1916 for Landsognene i Thisted Amtslægekreds.
Folkemængden var ved sidste Folketælling i Aaret 1916 63,454 (kalkuleret for Beretningsaaret 64,271).

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele Aaret	De Syges Alder						Sum	Det foreg. Aars Sum				
														0-1 Aar		1-5 Aar		5-15 Aar				15-65 Aar		Over 65 Aar	
														M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.			M.	Kv.	M.	Kv.
1. Tyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	5		
2. Smitssom Hjerne - Rygmarsbet.	15	12	12	"	"	"	"	"	"	"	"	"	108	25	66	10	"	"	"	"	"	"	1		
3. Differitis	12	53	59	13	19	3	11	18	2	8	14	11	217	3	61	124	16	5	"	"	"	"	108		
4. Skarlagenfeber	14	9	8	18	1	1	3	3	2	6	16	9	62	6	27	23	3	3	1	"	"	"	212		
5. Mæslinger	12	37	45	59	196	214	155	197	105	70	39	50	1179	192	558	406	9	12	1	"	"	"	138		
6. Kighoste	1	2	2	1	1	2	5	5	12	2	1	3	35	11	11	8	5	"	"	"	"	"	400		
7. Faarsyge	1	3	2	1	4	5	4	4	7	4	4	1	42	1	2	4	10	20	2	3	3	15			
8. Rosen	1	3	"	"	"	"	"	"	"	2	"	"	6	"	"	"	"	6	"	"	"	"	8		
9. Barselfeber	3	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	58		
10. Stivkrampe hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2		
11. Blæresyge hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1		
12. Koldfeber	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	37	"	1	7	16	12	"	"	"	"	42		
13. Gigtfeber a. i. Anfald	4	2	3	3	3	1	2	4	3	2	4	4	57	"	1	5	9	6	"	"	"	"	1		
14. Lungebetændelse	25	18	17	17	21	20	10	6	6	3	12	18	173	"	15	47	56	33	12	10	173	154			
15. Lungetuberkulose	5	6	7	2	2	9	4	11	2	3	4	4	59	"	1	4	18	33	2	1	59	63			
16. Bronchitis	212	188	192	140	194	192	151	114	69	81	94	304	1931	219	339	290	375	428	119	161	1931	2006			
17. Katarrhalsk Lungebetændelse ..	65	42	69	32	49	57	40	35	22	23	28	56	518	100	153	75	64	55	38	33	518	471			
18. Influenza	15	21	76	69	69	19	10	11	15	30	39	197	571	"	6	64	223	204	40	34	571	315			
19. Halsbetændelse.	43	74	62	48	67	76	56	57	48	46	40	58	675	11	148	226	152	133	3	2	675	635			
20. Kolerie	28	33	29	33	32	44	37	46	32	30	20	18	382	96	104	35	44	61	15	27	382	398			
21. Knuderosen	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	1	"	3	1	"	"	"	"	"	"	1		
22. Skaalkopper	"	"	"	"	"	3	"	1	"	"	"	"	4	"	"	"	"	"	"	"	"	"	4		
23. Andre Sygdomme	455	503	586	441	668	652	492	520	325	312	322	746	6022	631	1454	1390	1013	1027	233	273	6062	4958			
Sum																							10		
24. Dryppert	"	"	"	"	"	"	"	"	1	1	3	2	7	"	"	"	6	1	"	"	"	"	3		
25. Venerisk Saar	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	1	"	"	"	"	1		
26. Syfilis, erhvervet ved Samleje ..	1	"	"	"	"	1	1	"	"	"	1	"	5	"	"	"	3	2	"	"	"	"	2		
27. Syfilis, erhvervet ved tilf. Smitte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2	"	"	"	"	2	"	"	"	"	4		
28. Syfilis, medfødt	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1		
29. Fnat	58	45	32	50	40	62	53	24	39	20	53	60	536	10	114	179	132	94	5	2	536	361			
30. Delirium	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	1	"	"	"	1	"	"	"	"	"	1		

II. ANDRE MEDDELELSER.

A. Befolkningsforhold.

I. Tilvæksten.

Den hjemmehørende Befolkning i Thisted Amt var i Fbr. 1911: 76,318, i Fbr. 1916: 79,130, altsaa en Tilvækst af 2812. Af denne Tilvækst falder 1024 paa de 2 Købstæder, men noget ulige, idet Nykøbing er gaaet 910 Indbyggere frem, Thisted kun 114. Dernæst er der i bymæssige Bebyggelser i Amtet (Stations- og Havnebyer) med tilsammen 9905 Indbyggere sket en Tilvækst af 951. For det øvrige Lands Vedkommende med 54,366 Indbyggere er den samlede Tilvækst kun 978. Mange Steder er der Tilbagegang, som i Morsø Nørreherred med 8258 Indbyggere mod 8381 i 1911, en Tilbagegang paa 123 i de sidste 5 Aar.

Forskydningen beror jo dels paa Forholdet mellem Fødsler og Dødsfald, dels paa Forholdet mellem Til- og Fraflytning.

I det følgende skal disse forskellige Faktors Indflydelse nærmere paavises for Aarene 1914, 1915 og 1916.

Forhold mellem levendefødte og døde for hele Amtet.

	Levendefødte, $\frac{0}{100}$	Døde $\frac{0}{100}$	Fødselsoverskud $\frac{0}{100}$
1914	2130 27	1018 13	1112 14
1915	2047 26	1084 13,9	963 12
1916	2023 25	1163 14,5	860 10

De tre Aar viser aftagende Fødselshyppighed og tiltagende Dødelighed baade absolut og procentvis. Det samlede Fødselsoverskud for de 3 Aar bliver 2935. Befolkningstilvæksten er imidlertid kun 1384. Altsaa er Indbyggerantallet i Treåret formindsket med 1551 ved Fraflytning.

Undersøger man disse Forhold nærmere for Købstædernes Vedkommende, da faar man for

Thisted:

	Levendefødte	Døde	Fødselsoverskud
1914	140	101	39
1915	150	108	42
1916	161	109	52

Det samlede Fødselsoverskud er saaledes 133. Befolkningstilvæksten i dette Tidsrum er imidlertid kun 56. Indbyggerantallet altsaa formindsket med 77 ved Fraflytning.

Nykøbing:

	Levendefødte	Døde	Fødselsoverskud
1914	244	133	111
1915	226	135	91
1916	217	137	80

Fødselsoverskudet for de tre Aar er altsaa 282. Befolkningstilvæksten 482. Indbyggerantallet forøget med 200 ved Tilflytning.

For begge Byers Vedkommende er regnet med den *hjemmehørende* Befolkning. De paa Byens Sygehuse døde, som er indlagt fra Landkommunerne, er ikke medregnet.

Fødselskvotienten er betydelig større i Nykøbing end i Thisted. For Thisted 20, 20,1 og 23 ‰ og for Nykøbing 32,9, 30 og 28 ‰.

Det eneste Lyspunkt for Thisted er, at Fødselskvotienten i denne By synes at tiltage, hvorimod den i Nykøbing er i Aftagende.

II. Fødslerne.

Efter Præsternes Indberetninger levendefødtes i hele Amtslægekredsen 2023 Børn, efter Jordemoderprotokollerne 2034 Børn. Forskellen fremkommer derved, at Jordemødrene i Kollerup og Kettrup har 11 Fødsler i deres Protokoller, hvor den fødende har boet i Hjørring Amt. I Følge Jordemødrenes Protokoller og i Følge Præsternes Indberetninger forekom der 58 Dødfødsler. Af disse var 14 for tidlig fødte, 22 fødtes ved Kunsthjælp. Af samtlige Fødsler var 69 fortidlig fødte, 79 uægte fødte.

Af samtlige 2092 Fødsler foregik 2019 ved Naturen, 73 ved Kunsthjælp.

Af *samtlige Fødsler* var 37 ‰ uægte fødte,

27 ‰ dødfødte.

33 ‰ fortidlig fødte.

Af samtlige Fødsler foregik 37 ‰ ved Kunsthjælp.

Af de *dødfødte* var 24 ‰ fortidlig fødte.

38 ‰ fødte ved Kunsthjælp.

III. Dødsfaldene.

Paa Landet er — som anført — 65 ‰ af Dødsattesterne udstedt af Ligsynsmænd. De afgiver saaledes ikke Materiale til at drage Slutninger om de forskellige Dødsårsager.

Betragter man de for de 2 Købstæder anførte Mortalitetslister, saa faar man, efter at de paa Sygehusene døde, men ikke i Byerne hjemmehørende (deres Tal er angivet i Parantes), er fradraget,

for Thisted 109 Dødsfald med 15 ‰ Dødelighed,

„ Nykøbing 137 — — 17 ‰ —

I Nykjøbing falder 30 ‰ af samtlige Dødsfald i det første Leveaar og af disse Dødsfald skyldes atter en Fjerdedel *atrofia infantilis* (Tæring hos Smaabørn). I en saa lille By og for et enkelt Aar kan disse Tal ganske vist være helt tilfældige, men i modsat Fald er de paafaldende store og taler ikke til Gunst for Børneplejen i Nykøbing. Til Sammen-

ligning kan anføres, at i Thisted falder kun 15 % Dødsfald i det første Leveaar og af disse skyldes kun en ottendel Atrofia infantilis.

Af de øvrige Dødsårsager er Tuberkulose en af hyppigste. I Thisted 14°, i Nykøbing 9°. Omtrent ligesaa hyppig er Morbus cordis og bemærkes kan i Thisted det usædvanlige store Antal Dødsfald af Crupøs pneumoni (Lungebetændelse), nemlig 10° af samtlige Dødsfald. I Nykøbing endelig findes 15 % af Dødsfaldene at skyldes Marasmus senilis (Alderdomssvaghed), et usædvanlig højt Antal; men ganske vist ogsaa en Diagnose, der ofte dækker over mange forskellige Sygdomme.

B. Sygeligheden.

Sygeligheden har i 1916 været stor i Thisted Amt. Der er anmeldt:
I Købstæderne 2376 epidemiske Tilfælde, altsaa en Sygelighedskvotient
stor 159 ‰ (164)

i Landkredsen	6022	—	—	do.	-	91 ‰ (78)
i hele Amtet	7341	—	—	do.	-	106 ‰ (95)

Sygelighedskvotienten i Købstæderne enkeltvis:

Thisted	1523	Tilfælde med en Kvotient	219 ‰ (182 ‰)
Nykøbing	853	— - - -	105 ‰ (148 ‰)

I Landkredsene enkeltvis:

Thisted	2635	Tilfælde med en Kvotient	97 ‰ (61 ‰)
Thy	2113	— - - -	107 ‰ (99 ‰)
Mors	1274	— - - -	72 ‰ (81 ‰)

Tallene i Parantes angiver foregaaende Aars Kvotient.

Ret paafaldende er den store Forskel mellem Sygeligheden paa Mors og i den øvrige Del af Amtet, paa Mors mindre Kvotient end foregaaende Aar, i den øvrige Del af Amtet betydelig større Kvotient.

Forskellen beror navnlig paa, at medens de forskellige Luftvejssygdomme — Tracheo-bronchitis, Broncho-pneumoni og Influenza (vel sagtens under Indflydelse af den kolde, fugtige og ustadige Sommer) i Thy har været ganske overordentlig udbredte, er disse Sygdomme optraadt sparsomme paa Mors. Kun i December Maaned har der paa denne Ø, ligesom i den øvrige Del af Amtet, hersket Epidemi af disse Sygdomme.

Løvrigt karakteriseres Sygeligheden ved den store Epidemi af Kighoste, der i Aarets Løb hjemsøger hele Amtet.

Om de enkelte Sygdomme skal bemærkes:

Febris tyfoidea (Tyfus) spiller som sædvanlig ingen Rolle. Sygdommen findes slet ikke paa Ugelisterne. Fra Thisted Sygehus er berettet om ét Tilfælde.

Meningitis cerebro-spinalis epidemica (Hjærnerygmarvsbetændelse) optraadte med 2 — dødelige — Tilfælde. Det ene angik et 12-aarigt Barn i Gøttrup. Smitteforhold kunde ikke oplyses. Indlagdes paa Fjerritslev Sygehus. Det anden drejede sig om en fra Aalborg hjemsendt Sikringssoldat. I hans Kvarter i Aalborg havde der været Tilfælde af Sygdommen. Han holdtes isoleret 14 Dage i Aalborg, var tilsyneladende rask de første 8 Dage efter sin Hjemkomst. Ved

Sygdommen Udbrud lagdes han straks ind paa Sygehuset. Fornøden Desinfektion foretoges og andre Tilfælde viste sig ikke.

Difteri og Croup (Difteris og Strubehoste) optraadte med spredte Tilfælde i hele Amtet, men intet Steds som en større Epidemi.

Scarlatina (Skarlagensfeber). I Begyndelsen af Aaret herskede endnu den i 1915 begyndte Epidemi i Thisted. I Februar og Marts var der paa Hannæs en meget udbredt Epidemi, som for en Tid nødvendiggjorde Skolernes Lukning. Iøvrigt optraadte Sygdommen kun med spredte Tilfælde i Aarets Løb. Som sædvanlig i de senere Aar, var den meget mild.

Morbilli (Mæslinger). I Aarets Begyndelse var der en lille Epidemi i Sydthy, ellers kun enkelte spredte Tilfælde i Aarets Løb.

Tussis convulsiva (Kighoste). Denne Sygdom gik som en heftig Epidemi over hele Amtet. Ialt anmeldtes 1559 Tilfælde eller 17 % af samtlige Aarets anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde. Epidemien var i Begyndelsen ret godartet, men antog senere en heftigere Karakter og medførte talrige Dødsfald blandt Smaabørn. I Thisted By kulminerede Sygdommen i Maj Maaned (77 Tilfælde), bredte sig næsten samtidig ud i Hillerslev-Hundborg Herreder med Kulmination i Maj og Juni Maaneder (95 og 85 Tilfælde), forplantedes herfra til vest og syd Thy med Kulmination i Juni og Juli Maaneder (110 og 128 Tilfælde), naaede saa til Mors med Kulmination i Nykøbing i August (56 Tilfælde) og i Landkredsene i September og Oktober (51 og 93 Tilfælde). Paa Mors synes Epidemien efter Beretningerne ikke at have været slet saa udbredt som i Thy. Efter omtrent at være uddød i Thy, blussede Epidemien atter op i August Maaned paa Hanstholm og i Hanherred (100 Tilfælde). Endnu ved Aarets Slutning var der paa Mors og i vester Hanherred talrige Tilfælde.

Af de epidemiske Sygdomme fortjener endvidere *pneumonia crouposa (crupøs Lungebetændelse)* nærmere Omtale. Sygdommen var i det hele ikke mere udbredt end ellers, men 2 Steder — i Fjerritslev og Omegn og i Thisted By — er den optraadt usædvanlig hyppig. Thisted By viser 46 Tilfælde mod 18 det foregaaende Aar. De fleste Tilfælde optraadte i Maj, Juni og Decbr. Maaneder (henholdsvis 8, 7 og 6) og Sygdommen har i Aarets Løb i Thisted By vist sig meget alvorlig, idet ikke mindre end 11 Tilfælde endte dødeligt.

Tuberculosis pulmonum (Lungetuberkulose) synes i Følge Lægeberetningerne om ikke sjælden, saa dog ikke særlig udbredt. Imidlertid er Indberetningerne ikke synderlig paalidelige. Efter Indberetning paa Ugelisterne skulde der være 72 Tilfælde, medens Indberetning paa Blanketter viser 117 Tilfælde. Af Dødsfald paa Blanketter er der i samme Tidsrum indberettet 87 og, naar Hensyn tages til, at 65 % af Dødsattesterne fra Landet leveres af Ligsynsmænd, kan man sikkert gaa ud fra, at det virkelige Antal Dødsfald er en Del større. Forholdet er i Aar omtrent som de foregaaende. Der skulde altsaa aarlig være omtrent lige saa mange Dødsfald, som ny Anmeldelser. Dersom man skulde drage Slutning af disse Anmeldelser, vilde man komme til det Resultat, at i Thisted Amt var Lungetuberkulose næsten absolut dødelig og at Lungetuberkulosen nær-

mest var i Tiltagende. — Mere Nøjagtighed fra Lægernes Side i Forbindelse med obligatorisk Lægeligsyn vil forhaabentlig i Fremtiden give bedre Resultater.

Tracheo-Bronchitis (Bronchitis), *Broncho-pneumoni (katarrhalsk Lungebetændelse)* og *Influenza* er allerede omtalt. Særlig hyppig optræder Tracheo-Bronchitis og Influenza i Thisted Lægekreds (2320 Tilfælde mod 1325 i Aaret 1915). Tallet naar det dobbelte af de senere Aars Gennemsnit. I December Maaned optraadte disse Sygdomme i hele Thisted Amt ondartet og epidemisk. I denne Maaned anmeldtes paa Ugelister 932 Tilfælde af disse Sygdomme, medens Tallet i 1915 var 323.

De veneriske Sygdomme er kun lidt udbredte i Amtet, som rimeligt er, da Byerne kun er smaa og der ikke findes Garnisonsbyer. Imidlertid kan disse Sygdomme dog møde op med 39 Tilfælde, spredt rundt om; deraf de 15 i Landsogne. Man sporer her tydeligt Sikringsstyrkens Virksomhed.

Scabies (Fnat), som længe har haft en af sine Yndlingspladser i Thisted Amt, kan i Aaret 1916 opvise et næsten forfærdende stort Antal Tilfælde, nemlig 624 mod 398 det foregaaende Aar. For en Del fremkommer dette store Tal dog paa Grund af Epidemilovens Bestemmelse om vederlagsfri Behandling af denne Sygdom. Forhaabentlig vil Stigningen, som altsaa for en Del har sin Grund i, at hidtil skjulte Tilfælde er komne frem og komne under Behandling, følges af en tilsvarende Nedgang i 1917.

Af andre Sygdomme kan nævnes:

Icterus catarrhalis (katarrhalsk Gulsot), der af Læge Hinding i Nykøbing omtales som optrædende epidemisk i denne By. Han har saaledes iagtaget 5 Tilfælde i en Husstand og 2 i Nabolejligheden.

Af overførte Dyresygdomme nævnes i forskellige Lægeindberetninger en Del Tineaformer, overført fra Kvæg.

Forgiftninger. Kredslæge Kjær i Hurup omtaler en Chlorforgiftning, opstaaet ved at kalke et Hønsehus med Chlorkalkvand. Læge Schütten paa Mors har iagtaget en alvorlig Chromformforgiftning hos et Barn, der ved Uforsigtighed indtog en stor Dosis af dette Stof. Læge Hinding i Nykøbing omtaler en Nikotinforgiftning ved Tobaksmisbrug og en Atrofinforgiftning hos et Barn. Læge Mohr i Nykøbing beretter om Forgiftning med Chloroformolie hos et 1½-aarigt Barn og en Forgiftning hos en voksen ved Indtagelse af 25 centigram Cocain.

Nogle af Tilfældene beskrives som meget alvorlige, men alle helbredtes.

C. Hygiejniske Forhold.

Aaret 1916 har ikke medført nogen Forandring af Betydning i de hygiejniske Forhold i Thisted Amt.

I Thisted By er en ny Sundhedsvedtægt vedtaget og i Efteraaret 1916 indsendt til Ministeriets Approbation. Paa denne Approbation venter man endnu. De i Beretningen for 1915 omtalte uheldige Kloakforhold bestaar endnu i det væsentlige uforandret. En Kloakledning langs Nørre-

gade — hvor Forholdene var værst — er dog vedtaget i Byraadet og ventes med det første udført. Som et hygiejnisk Fremskridt bør noteres, at der i Kommuneskolen er indrettet en særdeles tiltalende Brusebadeanstalt til varmt Vand og at Badning her er obligatisk. Iøvrigt fandtes der ved Aarets Udgang i Byen ingen offentlig Badeanstalt. Kun paa Sygehuset er der et saare spartansk indrettet Rum med et gammelt Badekar, hvor Byens Borgere kan blive tvættet. Det er i Aarets Løb benyttet — 3 eller 4 Gange. I mange ny Lejligheder findes ganske vist Badeværelser med Gasovne, men ofte benyttes disse kun til Pulterkamre og kun de færreste Familjer anvender dem til regelmæssige Bade. Der er nu tillige i et af Mejerierne indrettet et Baderum for varme Bade.

I *Nykøbing* er ingen Forandringer sket paa Hygiejnens Omraade.

Fra *Landkredsene* berettes ikke noget af Betydning. Forskellige Steder, hvor forbedrede Spildevandsledninger, Vandværker og andre lignende Foranstaltninger er projekteret eller vedtaget, er Udførelsen foreløbig opsat paa Grund af Krigen.

Fra flere Læger — navnlig Kredslægen i Thy — fremhæves det, at Ædrueligheden har gjort betydelige Fremskridt i det forløbne Aar, til Dels paa Grund af den vanskelige og dyre Adgang til Spiritus — en anden, men mere heldig Følge af Krigen.

D. Lægevæsnets.

I Aarets Løb er der i Amtet foruden Reservelæge ved Thisted Sygehus kommet 2 ny Læger, nemlig Overlæge Gert Espersen ved Amtssygehuset i Thisted og Læge H. R. Jahn som distribuerende Læge i Sønder Draaby.

Lægernes Fordeling vil ses af følgende Oversigt:

Lægekreds	Amts-læger	Kreds-læger	Praktiserende Læger	Reserve-læger ved Sygehus	Ialt
Thisted	1	„	10	1	12
Thy	„	1	6	„	7
Mors	„	1	9	„	10
Hele Amtet	1	2	25	1	29

D. Jordemodervæsnets.

I Aarets Løb har der været afholdt Jordemoderkonference i Fjerritslev, Hurup og Nykøbing med ialt 30 Jordemødre. 22 unge Kvinder har søgt Optagelse paa Jordemoderskolen for at uddannes til Jordemødre. Af disse kan kun optages 2, højst 3. Tallet er betydelig større end sædvanlig, hvilket sikkert skyldes de forbedrede Lønningsforhold.

Jordemødrenes Fordeling ses af følgende Oversigt:

Lægekreds	Distrikts-jordemødre	Privat praktiserende	Privatiserende	Ialt
Thisted	20	2	„	22
Thy	10	„	1	11
Mors	10	1	2	13
Hele Amtet	40	3	3	46

F. Apothekervæset.

I Aarets Løb søgte og fik Apothekeren Cruusberg i Koldby Afsked med Pension. Ved hans Afsked blev Hjelpeapotheket i Hundborg skilt fra Koldby Apothek og gjort selvstændigt. Ordningen træder dog først i Kraft i 1917. Cand. pharm. Gerhart Sørensen fik Bevilling til at drive Koldby Apothek.

I Aarets Løb er der sammen med Visitator Dahlberg afholdt Visitats i samtlige Apotheker og Hjelpeapotheker. Der fandtes ved disse Visitatser intet særlig at udsætte.

Der er i Aarets Løb ikke oprettet ny Haandkøbsudsalg. Ved Aarets Udgang fandtes der i Amtet ialt 18 saadanne Udsalg. De er i Aarets Løb alle blevne visiterede. De fleste af dem holdtes i ret god Orden. — Enkelte Steder, navnlig ved de ganske smaa Udsalg, lod dog Forholdene en Del tilbage at ønske.

G. Tandlægevæset.

I Aarets Løb er ingen ny Tandlæger til- eller fraflyttede.

H. Uddannede Sygeplejersker.

Ved Udgangen af Aaret fandtes i Amtet 34. Menighedssygeplejerskerne, der, trods deres ofte ret ringe Uddannelse, gør megen Gavn og i hele maa siges at udføre et stort og opofrende Arbejde, skifter ret hyppig her i Amtet. De fleste Menigheder er jo smaa og forholdsvis fattige og det kniber derfor ofte med at skaffe en selv meget beskeden Lønning til Veje. En Del Kommuner giver Tilskud. — Det maatte ønskes, at Amt og Kommuner vilde støtte disse Foreninger yderligere.

I. Kvaksalveri og ulovlig Medicinhandel

er ikke anmeldt. Læge Hinding omtaler en norsk Kvaksalver, der skal have haft en Del Virksomhed paa Mors. Denne Virksomhed har ikke været Genstand for offentlig Paatale, og Manden er nu bortrejst.

Ulovlig Medicinhandel er ikke anmeldt i 1916.

K. Sygehusene i Thisted Amt.

Samtlige Sygehuse i Amtet er inspicerede i Aarets Løb. Ingen større Bygningsforandringer er foretaget. Nykøbing Sygehus' Epidemifdeling er meget forældet og — i Modsætning til det almindelige Sygehus — meget primitivt indrettet med Hensyn til Klosetrum, Skyllerum, Baderum o. l. En Forbedring her tiltrænges meget. Thisted Sygehus er for det almindelige Sygehus' Vedkommende dygtig forældet og alt for indskrænket. Efter at man nu har faaet den heldige Ordning, at der ved Sygehuset er ansat en Overlæge med særlig Uddannelse og som ikke maa drive privat Praksis udenfor Konsultationspraksis samt en Reservelæge, er Sygehusets Stilling blevet noget anderledes end tidligere — en Slags Centralsygehus for hele Amtet, hvor særlig vanskelige Tilfælde kan henvises til; men Følgen deraf er ogsaa bleven, at den i Forvejen ikke store Afdeling nu afgiver ganske utilstrækkelig Plads. Der er stadig Overbelægning. Patienter og det ogsaa saadanne, som trænger til hurtig Indlæggelse, afvises i massevis til lige stor Misfornøjelse for Klientelet og Lægerne, som ganske vist er glade over at have faaet et centralt Sygehus med særlig sagkyndigt Lægepersonale, men hvis Glæde dæmpes en Del derved, at det næsten aldrig er muligt at benytte disse Goder.

Det maa anses for meget paatrængende, at der snart kommer en betydelig Udvidelse af dette Sygehus.

Her i Amtet — som i det øvrige Land — benyttes i det hele taget Sygehusene mere og mere, og det kniber ogsaa paa de mindre Sygehuse i Amtet med Pladser, særlig skal nævnes Fjerritslev Sygehus, hvor Overbelægningen ogsaa er permanent. Sygehusene i Thisted Amt har i Aaret 1916 haft ialt 68,325 Sygedage — omtrent 1 Dags Sygehusophold for hver Beboer i Amtet.

Paa Sygehusene er i Aarets Løb udført 518 »større Operationer«, hvilket betegner en meget livlig kirurgisk Virksomhed i Amtet. Adskillige Steder henregnes ganske vist Aabning af en almindelig Fingerbyld, Tandudtrækninger, Fjernelse af indgroet Negl o. l. til »større Operationer«. Man bliver lidt nysgerrig efter at faa at vide, hvad der paa disse Steder forstaas ved »mindre Operationer«.

Sygehuslægerne var ved Aarets Udgang:

Thisted: Overlæge Gert Espersen.

Reservelæge Hjalmar Trier.

Nykøbing: Læge J. H. E. Hansen.

Fjerritslev: S. C. Dalsgaard.

Koldby: K. Haslund.

Vestervig: P. E. Toft.

Hvidbjerg: N. C. Ilsøe.

Private Kliniker.

Læge Buus i Hunborg har privat Klinik for alm. medicinske og kirurgiske Patienter. Den drives med Amtstilskud og under Tilsyn af Amtsfonden.

**Oversigt over Belægningsforhold m. m. paa Sygehusene i Thisted Amt
i Aaret 1916.**

	Thisted Amts og Bys fælles Sygehus i Thisted	Thisted Amts og Nykø- bing Bys Sygehus i Nykø- bing	Thisted Amts Sygehuse i				Læge Buus' Klinik i Hund- borg
			Vester- vig	Hvid- bjerg	Koldby	Fjerrits- lev	
Antal Sengepladser	90	72	24	12	20	29	20
Heraf:							
For almindelig medic.-kirurg.							
Patienter	38	32	15	6	14	9	18
Patienter med epidemiske Sygdomme (i isoleret Del af Sygehuset	26	20	7	6	6	10	"
Do. (i særskilt Bygning)	2	4	"	"	"	"	"
Patienter med veneriske Syg- domme	4	4	"	"	"	4	2
Patienter med Fnat	2	4	2	"	"	"	"
Patienter med Sindssygdom- me	18	8	"	"	"	6	"
Patienter med Lunge- og Strubetuberkulose							
Antal af midlertidige Ekstra- senge i Barak	"	"	"	"	"	"	"
Antal af Patienter ved Aarets Begyndelse	89	24	19	13	10	13	10
Indlagte i Aarets Løb	523	458	258	125	189	189	111
Døde	41	33	17	3	7	12	6
Ved Aarets Udgang	59	18	23	12	15	12	9
Samlet Antal Liggedage for udskrevne og døde	24945	12736	8526	3989	6864	6916	4349
Gennemsnitligt dagligt Pa- tientantal	68	35,1	23,7	10	18,8	18,9	12,3
Den daglige Driftsudgift pr. Patient	3Kr 23Ø.	3Kr.35Ø.	2Kr. 75Ø.	3Kr.00Ø.	3Kr.05Ø.	Ikke	Ikke
Den daglige Kostudgift pr. Patient	1Kr.25Ø.	76 Øre	90 Øre	79 Øre	88 Øre	opgivet	opgivet

De enkelte Sygdommes Hospitalsdiagnose.

	Sygehusene i						
	Thisted	Ny-købing	Vester-vig	Hvid-bjerg	Koldby	Fjerri-ts-lev	Dr. Buus' Klinik
Tyfus	2	"	"	"	"	"	"
Epidemisk Hjerne-Rygmarvs- betændelse	1	"	"	"	"	1	"
Difteri og Strubehoste	27	31	19	22	32	5	"
Skarlagensfeber	98	42	22	31	20	"	1
Kighoste	"	5	"	"	"	1	1
Faaresyge	"	1	"	"	"	1	1
Rosen	"	1	"	"	"	"	"
Gigtfeber	"	4	"	"	"	1	"
Barselfeber	"	1	"	"	"	"	"
Lungebetændelse	"	2	"	"	"	"	2
Lungetuberkulose	39	17	"	"	"	8	"
Bronchitis	"	"	"	"	"	"	1
Katarrhalsk Lungebetændelse	"	"	"	"	"	4	"
Influenza	"	"	"	"	"	2	"
Kolerine	"	"	"	"	"	1	"
Fnat	29	39	16	6	10	45	15
Dryppert	2	1	1	"	"	"	"
Erhvervet Syfilis	2	3	3	"	"	1	"
Medfødt Syfilis	1	1	"	"	"	"	"
Delirium	3	2	1	"	"	"	"
Stivkrampe	1	"	"	"	"	"	"
Tuberkul. Hjernebetændelse	1	"	2	"	"	3	"
Tuberkulose i andre Organer	27	12	12	"	12	6	4
Almindelig Hjernebetændelse	"	1	"	"	"	"	"
Kræft i Mave	5	4	2	"	1	"	"
Kræft i Livmoderen	1	"	"	"	1	"	"
Kræft i Brystkirtlen	3	1	"	"	"	"	"
Kræft i andre Dele	4	"	9	1	2	1	1
Krampe hos Fødende	"	"	1	"	"	"	"
Blindtarmsbetændelse	6	11	6	1	8	7	10
Børnetæring	"	2	"	"	"	1	"
Alderdomssvagbed	2	3	"	"	3	"	1
Sindssygdom	26	7	7	"	4	"	1
Læsioner	51	40	14	9	12	6	6
Vanskelig Fødsel	"	"	1	"	1	"	1
Antal større Operationer	39	125	112	2	129	63	59

